

ΛΑΚΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ «ΕΦΥΓΕ» Ο ΛΟΓΙΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΗΣ

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ **Page:** 1,15 **Published at:** 09-03-2023
Author: **Surface:** 871.06 cm² **Circulation:** 14860
Subjects:

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΚΛΙΑΣ

ΛΑΚΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ «ΕΦΥΓΕ» Ο ΛΟΓΙΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΗΣ

ΣΕΛΙΔΑ 15

Φωτογραφίες από τις ταινίες του Λάκη Παπαστάθη «Θεόφιλος» (1987), «Ταξίδι στη Μυτιλήνη» (2010) και το «Μόνον της ζωής του ταξείδιον» (2001).

Ψηφοθέτης μιας εποχής

Γ. Ρόρρης, Κ. Ευαγγελάκου, Γ. Κιουρτσάκης μιλούν για τον δικό τους Λάκη Παπαστάθη

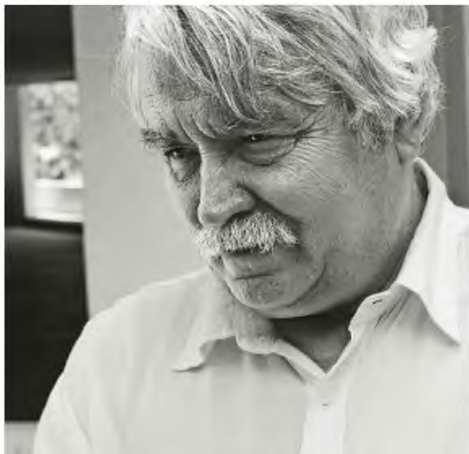
Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Είμαι ένα παιδί της ελληνικής λογοτεχνίας που κάνει σινεμά», συνόψιζε ο ίδιος για τον εαυτό του. Αλλά ο Λάκης Παπαστάθης δεν αφήνει παρακαταθήκη μόνο ένα πολύπλευρο έργο από ταινίες, βιβλία και μια αεσιπέρατη εκπομπή της δημόσιας τηλεόρασης, το «Παρασκίνιο». Εκτός από το ύφος του, αφήνει και το αποτύπωμα του ήθους του. «Η γενιά μου δεν έβγαλε και τα μεγάλα ταλέντα, όμως είχε ένα ηθικό έρεισμα όταν μπήκε στην περιπέτεια της γραφής για να εκσυγχρονίσει τον κινηματογράφο μας. Ως προς το ήθος του έγινε κίνημα ο νέος ελληνικός κινηματογράφος και όχι από τις ταινίες του», είχε πει σε συνέντευξη του («Κ», 19/9/2010).

Ο θάνατός του σε ηλικία 79 ετών, ύστερα από σύντομη μάχη με τον καρκίνο, ένωσε τις φωνές των φίλων του από διαφορετικούς χώρους της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Ίσως γιατί, όπως λέει ο ζωγράφος Γιώργος Ρόρρης, «μπορούσε να ζωντανεύει τους πολλούς φλοιούς που έχουν οι τόποι, τα πράγματα, οι άνθρωποι». Ήταν έτοιμος να τον επισκεφθεί με καρδιά και μολύβια για να του κάνει ένα σκίτσο του, έπειτα από ένα πορτρέτο του που ολοκληρώθηκε το 2005. «Δεν ξέρω γιατί δεν έγινε ζωγράφος... Βέβαια διάλεξε μια τέχνη εικόνων... Είχε τον τρόπο του να μιλάει για τον Ιωάννη, τον Τσαρούχη, τον Βολανάκη, ανθρώπους που γνώρισε και άφησαν την ψιφίδα τους για να φτιαχτεί το πρόσωπο της σημερινής Ελλάδας», λέει ο Γ. Ρόρρης.

Ο συγγραφέας και δοκιμογράφος Γιάννης Κιουρτσάκης συμπληρώνει ότι «για πολλούς από εμάς ήταν κομμάτι της δικής μας ψυχής». Και για την σκηνοθέτιδα Κατερίνα Ευαγγελάκου, που θεωρεί τον Λάκη Παπαστάθη δάσκαλό της και η συνεργασία τους μετράει πολλές δεκαετίες, το πένθος είναι δυσβάστακτο. «Μια φράση μόνο. Θα τον σκέφτομαι πάντα για την αριστοκρατική περηφάνια του για μια τόσο φωτεινή τέχνη. Για τη φυσική απέχθειά του σε οτιδήποτε γυάλιζε... "Μύριζε" από μακριά το κάλυκο στην τέχνη».

Αυτός λοιπόν, ο λόγιος Ελλη-

Ο σκηνοθέτης και συγγραφέας Λάκης Παπαστάθης (1943-2023).

«Είχε τον τρόπο του να μιλάει για τον Ιωάννη, τον Τσαρούχη, τον Βολανάκη, ανθρώπους που γνώρισε και άφησαν την ψιφίδα τους για να φτιαχτεί το πρόσωπο της σημερινής Ελλάδας», λέει ο Γ. Ρόρρης.

νας κινηματογραφιστής, που πατούσε στη λογοτεχνική παράδοση του Παπαδιαμάντη, του Βιζυηνού και του Μπτόσκι, όπως επισημαίνει ο Γ. Κιουρτσάκης, είχε πάθος και πάθη, παιδεία, τόλμη, ειλικρίνεια και ευαισθησία. Σκηνοθετούσε, μιλούσε και έγραφε με την ίδια «δέσμευση» νου και ψυχής. «Ανήκω στη γενιά του νέου ελληνικού κινηματογράφου, που έκανε τη μεγάλη στροφή από την υποκειμενική στην τέχνη. Δεν είμαστε παιδιά του Φίνου ή του Σακελλάριου, αλλά του Παπαδιαμάντη, του Σεφέρη, του Ελύτη. Ζούσαμε την ευτυχισμένη να κάνουμε σινεμά τον θαυμασμό μας για μια άλλη τέχνη, ακόμη πιο δύσκολη. Το νέο ελληνικό σινεμά γεννήθηκε με τη σφραγίδα

της δυσκολίας», έλεγε σε εκείνη τη συνέντευξη του 2010 στον Δημήτρη Μπούρα. Μόλις είχε ολοκληρώσει την τέταρτη μεγάλη του ταινία, «Ταξίδι στη Μυτιλήνη». Είχαν προηγηθεί οι πολυβραβευμένες «Τον καιρό των Ελλήνων» (1981), «Θεόφιλος» (1987) και «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον» (2001).

«Όταν πρωτοείδα τον "Καιρό των Ελλήνων", αισθάνθηκα αμέσως ότι αυτή η ταινία, πέρα από το φανερό της θέμα –το ζήτημα της ληστείας στην Ελλάδα του τέλους του 19ου αιώνα–, ήταν ένα πολύ προσωπικό κινηματογραφικό ποικτικό δοκίμιο, ένας εξαιρετικά πρωτότυπος καλλιτεχνικός στοχασμός πάνω στον δικασμό του νεοελληνικού κόσμου ανάμεσα στον αστικό και στον λαϊκό πολιτισμό του», σημειώνει ο Γ. Κιουρτσάκης, ο οποίος έχει εκδώσει και δοκιμακτικές αναλύσεις για το σινεμά του Λ. Παπαστάθη.

Δεν είναι σύμπτωση το γεγονός ότι υπήρξε βοηθός του Αλέξη Δαμιανού στην «Ευδοκία» (1971) και η φίλια που τους έδεσε παρέμεινε αδιάτακτη στον χρόνο. Το 1972 πρωτοσκηνοθετεί τη μικρού μήκους ταινία «Γράμματα από την Αμερική», με ορατή την αισθητική επιρροή του Δαμιανού. Τη θρυλική εκπομπή

«Παρασκίνιο» ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 1976, μαζί με τον Τάκη Χατζόπουλο. Προβλήθηκαν συνολικά στα 40, περίπου, χρόνια 900 εκπομπές.

Στη δεκαετία του '70 συνεργάστηκε με το Ελεύθερο Θέατρο σκηνοθετώντας ταινίες μικρού μήκους για παραστάσεις του. Εκεί συνάντησε και τη μετέπειτα σύζυγό του, ηθοποιό Υβόννη Μαλτέζου (με την οποία απέκτησαν ένα γιο, τον δημοσιογράφο Αργύρη Παπαστάθη). Εξχωριστό κεφάλαιο της ζωής του ήταν επίσης η στενή φίλια και η συνεργασία του με τον Διονύση Σαββόπουλο.

Εκτός από το βιβλίο για την «Ευδοκία» (2006, εκδ. Πατάκη) έγραψε τέσσερις συλλογές διηγημάτων: «Η νυκτερίδα πέταξε», «Η Ησυχία και άλλα διηγήματα», «Το καλοκαίρι θα παίξει την Κλυταιμνήστρα» και «Ο δάσκαλος αγαπούσε το βαβόλι σινεμά».

Ηρωες με φορτία

Μύθος και Ιστορία, λαϊκά αναγνώσματα, αλαφροσκοπικοί της λογοτεχνίας, πλάνητες της τέχνης, ανθρωπιοι ταραγμένοι και προικισμένοι, μετατρέπονταν στην κινηματογραφική σύνθεση του Λάκη Παπαστάθη σε πρόσωπα με φορτία συμβολικά και πραγματικά. Ο ζωγράφος Θεόφιλος, ο λογοτέχνης Βιζυηνός, γίνονται οχήματα μιας «ελληνικότητας» με στέρες ρίζες στην παράδοση. Ο 19ος ήταν ο αιώνας που τον τροφοδότησε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον. Αυτό που τον ενδιέφερε δεν ήταν ασφαλώς οι βιογραφίες, αλλά να ακολουθεί τους ήρωές του στην εσωτερική τους περιπλάνηση, στην αναζήτηση της ταυτότητας του (νέο) ελληνικού προσώπου τους.

«Η εικόνα που έβγα για τον Θεόφιλο μοιάζει με τον ηθοποιό, που παίζοντας σε μια παράσταση πρωικού έργου φεύγει από το πάλκο και βγαίνει στους δρόμους, παίρνοντας μαζί του όχι μόνο το ένδυμα αλλά και την ψυχική του ρόλου του», έγραφε στην «Κ» («Επίτα Ημέρες»). «Ζει καθημερινά τον κόσμο της τέχνης του. Φοράει το σκίμα των πρώων που ζωγραφίζει, σα να τους υπερασπίζεται». Ο,τι ακριβώς έκανε και ο Λάκης Παπαστάθης.

Η κηδεία του θα γίνει αύριο Παρασκευή, στις 11.15 π.μ., στο Νεκροταφείο Βύρωνα.